

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Libri historiarum quatuor [Rerum Romanarum epitoma] a [Joanne] Cuspiniano castigati cum ind

Florus, Lucius Annaeus

Vienne, 1511

Bella adversvs gentes exteras. Tit. XII

[urn:nbn:de:bsz:31-270805](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270805)

LIBER

nibus, ad hæc turribus atq; tabulatis alleuata: castellor; & urbium specie: nõ sine gemitu maris / & labore uentorum ferebant: quæ quidẽ ipsa moles exitio fuit, Cæsaris naues a triremibus i senos nec amplius ordines creuerat. Itaq; habiles in omnia: quæ usus poscebat: ad impetus: & recursus: flexusq; capiendos. Illas grauis & ad oia præpeditas / singulas / plures adorta: missilibus simultum rostris: ad hoc ignibus iactis ad arbitrium dissipauere. Nec ulla re magis hostilium copiar; apparuit magnitudo: q̃ post uictoriam Quippe imensa classis naufragio belli facti / toto mari ferebat / Arabumq; & Sabeorum & mille aliar; gentium Asiae spolia: Purpuram aurũ que / in ripam assidue mota uentis maria reuomebãt. Prima dux fugæ regina: cū aurea puppe: ueloc; purpureo se in altum dedit: Mox secutus Antonius: sed instare uestiglis Cæsar. Itaq; nec præparata in Oceanum fuga: nec munita præsidis utraq; Egypti cornua Parethoniũ atq; Pelusium profuere / Proppe manu tenebant. Prior ferrum occupauit Antonius. Regina ad pedes Cæsaris prouoluta tentauit oculos ducis frustra. Nam pulchritudo intra pudicitiam principis fuit. Nec illa de uita quæ offerebat: sed de parte regni laborabat. Quod ubi desperauit a principe: seruariq; se triumpho uidit: incautiorem nacta custodiam: in Mausæolum se (sepulchra regum sic uocant) recepit / Vbi maximo (ut solebat) induta cultu / in differto odori bus folio iuxta suum se collocauit Antonium / admotiq; ad uenas serpentibus: sic morte quasi somno soluta est.

BELLA ADVERSVS GENTES
Exteras, Tit, XII,

Hic finis armor; ciuiliũ. Reliq; aduersus exteras gentes. Quæ districto circa mala sua imperio / diuersis orbis oris emicabãt. Noua quippe pax: nec dũ assuetæ frenis seruitutis / tumida gentium inflata: q; ceruices ab iposito nup lugo resilliebant. Ad septentrionẽ cõuersa ferme plaga ferocius agebat, Norici: Illirii: Pannonii, Dalmatæ.

RVARTVS.

Myſi. Thracæ: & Daci. Sarmatæ atq; Germani. Norici aios
dabāt alpes atq; niues: q; bellū nō poſſet aſcendere. Sed oēs illi
us cardinis populos Brēnos Senōnes atq; Vindellicos: p priu
gnū ſuum Claudiū Druſum pacauit. Quæ fuit callidag; gentiū
feritas: facile uel mulieres oſtēdere: quæ deficientibus telis infan
tes ipſos aſſictos humo: ī ora militū aduerſa miſerūt. Illiri quo
q; ſub alpibus agūt: imasq; ualles earū & qdam quaſi clauſtra cu
ſtodiant/abruptis torrētibus implicati: in hos expeditionē ipſe
ſumpſit: fieriq; pontē imperauit. Hic ſe & ags & hoſte turbanti
bus cunctanti ad aſcēſum militū ſcutū de manu rapuit. & in uſa
primus: tūc agmine ſecuto cū Illiricus multitudine pontē ſucci
diſſet: faucibus manibus ac cruribus ſpecioſiore ſanguine: & ipſo
A periculo Auguſtior: terga hoſtiū p̄cēdit. Pānoni duobus ſalti
bus: ac tribus fluuiis Drauo Sauo Histroq; uallantur: populati
proximos/Intra ripas ſe recipiebāt. In hos domādos Vibium
miſit. caſi ſunt in utriſq; fluminibus: arma uictorū: non ex more
belli cremata/ſed capta ſunt: & ī profluenteſ data: ut ceteris qui
reſiſtebant: uictoria ſic nunciaretur. Dalmatæ plarumq; ſub ſil
uis agunt. Inde ad latrocinia prompſiſſimi. Hos iam quidem
Marius incenſa urbe Delminio quaſi detricauerat. Poſtea Aſi
nius Pollio/gregibus/armis/agris multauerat/hic ſecundus o
rator. Sed Auguſtus perdomādos Vibio mandat qui efferum
genus foderet terras coegit. aurumq; uenis repurgare q; alioquī
gens omnium cupidiffima ſtudioſā diligentia acquirat: ut illud
in uſus ſuos ſeruare uideat. Myſi quam feri: quā truces fuerint.
quam ipſorum etiam Barbari Barbarorum horribile dictu eſt.
Vnus ducū ante aciem poſtulato ſilētio. Qui uos inqt eſtis: Re
ſponſum inuicē. Romani gentiū domini: & illi/ita inqunt fiet:
ſi uos uiceritis. Accepit omen Martius Craſſus. Illi ſtatim ante
aciem Imolato æquo cōcepere uotum: ut caſorum extis ducum
& litarent & ueſcerentur. Deos Auſiſe crediderim: nec tubam
ſuſtinere potuerunt. Non minimum terroris incuſit barbaris
Chonidius cētulo ſatis Barbaris efficacis/ tamē ap̄ pares hoies
ſtoliditatis. qui focum gerens ſup caſidē/ ſuſcitātā motu corpo
B ris ſtammam uelut ardētī capitee fundebat. Ante hos Thracum

LIBER

maximus populus descuerat. Ille Barbarus / & signis militari-
 & disciplina / armis etiam Romanis affuerat. Sed a Pisoe per
 domiti / in ipsa captiuitate rabiem ostendere / quippe cum cathenas
 moribus tarent: feritatem suam ipsi puniebant. Daci montibus
 inhareret Cotisonis regis imperio: quoties concretus in gelu Da-
 nubius luerat ripas / decurrere solebant / & uicina populari / Vi-
 sum est Caesari Augusto gentem aditu difficillimam submouere.
 Misso igitur Letulo ultra ulteriorem repulit ripam: citra praesidia
 constituit. Sic tunc Dacia non uicta sed summoti atque dilata est.
 Sarmatae patentibus capis inquietant / & hos per eundem Lentulum
 prohibere Dannubio satis fuit: nihil propter niues rarasque siluas ha-
 bent / tanta barbaria est: ut pacem non intelligant. Germaniam quo- C
 que utinam uincere tanti: non putasset magis turpiter amissa est / quam
 gloriose acquisita: sed quatinus sciebat patrem suum Caesarem bis tra-
 iecto ponte Rheno / quaesisse bellum. In illius honorem concupit
 facere puinciam: & factum erat: si Barbari tanta uictoria / quam
 imperia ferre potuissent. Missus in eam puinciam Drusus prius
 domuit Vespertes. inde Tencatheros percurrit & Catts. Nam Mar-
 comanorum spoliis insignibus quendam editum tumulum in rephel
 modum excoluit. Inde ualidissimas nationes Cheruscos. Sueuos
 & Sicambros pariter aggressus est. Qui. xx. centurionibus iere-
 matis hoc uelut scio sumpserat: & bellum. Adeo certa uictoria: spe
 ut praedam in antecessum partitione diuiserint. Cherusci equos Sueui
 aurum & argentum. Sicambri captiuos elegerunt: sed omnia retror-
 sum. Victor namque Drusus equos. pecora: torques coque: ipsosque
 preda diuisit & uendidit. Praeterea in tutelam puincia praesidia atque
 prouincias ubique disposuit. Per Mosam flumen per Albim: per Vi-
 surgim per Rheni quidem ripam / quinqueginta amplius castris di-
 rexit Bonnā & Gesoniā cum portibus iunxit. classibusque firmavit
 iuium atque in accessum in id tempus Hyrcinium saltum patetedit.
 Ea denique in Germania pax erat: ut mutati homines / alia terra / coe-
 lum ipsum multo molliusque solito uideret. Denique non per adula-
 tionem sed ex meritis defuncto ibi fortissimo iuueni: ipsi quod nun-
 quam aliter / senatus cognomen ex prouincia dedit. Sed diffici-
 lius est prouincias obtinere: quam facere iuribus parantur: iure

QVARTVS.

retinentur. Igitur breue id gaudium fuit. Quippe Germani uis
 et magis quam domiti erāt. moresq; nostros: magis quam ar
 ma sub Impatore Druso suscipiebant/ postq̄ ille defunctus ē Va
 ri Quintili libidinem ac superbiā: haud secus: q̄ sauiiciam odisse
 ceperunt. Ausus ille agere conuentū & ī castris se direxerat. q̄si
 uolentiam Barbarorū & lictoris uirgis & p̄conis uoce posset in
 hibere. At illi q̄ iam pridē rubigine oblitos enses/ Inertelq; cerne
 rent equos: ut primū togas & saulora armis iura uiderūt. duce
 Arminio arma corripuit. Cum interim tāta erat Varo pacis fi
 ducia: ut ne p̄dicta quidem & p̄dita per Segestē unum ductū/ cō
 fuguratione cōmoueret. Itaq; inprouidū & nihil tale merentē
 iprouiso adortū: cum ille (o securitas) ad tribunal citaret/ undiq;
 Inuadūt: castra rapiunt: tres legiones opprimunt. Varus perdit
 tas res eodem quo Cannēsem diē Paulus & fato ē & aīo secutus
 D Nihil illa cæde p̄ paludes perq; siluas cruentius: nihil insultatiōe
 Barbarorū intolerātius: p̄cipue tamen in causā patronos: ali
 is oculos: aliis manus amputabāt. unius os sutum/ recisa prius
 lingua quā ī manu tenēs Barbarus tandē ingt. Vipera sibilare
 desiste. Ipsius quoq; cōsulis corpus/ quod militum pietas humi
 abdidit: effossū. Signa & aquilas duas adhuc & Barbari pos
 sident: tertiam signifer priusq̄ ī manus hostium ueniret euulsi
 meraq; intra baltei sui latebras gerens ī cruenta palude sic latu
 ft. Hac clade factum/ ut imperiū quod ī littore Oceani non ste
 terat in ripa Rheni fluminis staret. Hac ad septentrionem. Sub
 meridiano tumultuatū magis q̄ bellatū ē. Musulanios atq; Ge
 Masesylios
 tulos accolas Sirti Cossio duce compescuit: unde illi Getulici co
 forte leg en,
 dum est.
 gnomen. Latius uictoria patet. Marmāidas atq; Garamantas
 Turmis subigēdos dedit. Potuit & ille redire Marmaricus. sed
 modestior in estimāda uictoria fuit. Ad orientem plus negocif
 Cum Armenis: huc alterū Cæsar ex nepotibus suis misit ambo
 fato breues sed alter īglorius: Mafsilia: q̄ppe Lutius morbo sol
 uultur. In Licia Caius ex uulnere cū Armeniā ad Parthos se sub
 trahentē recepit. Armenios uicto rege Tigrane in hoc unū ser
 uitutis genus Pōpeius assueuerat: ut rectores a nobis acciperēt
 Intermissum ergo lus: p̄ hunc recuperatū: non incruēto nec iul

Masesylios
 forte leg en,
 dum est.

LIBER

to tamen certamine. Quippe Domnes quē rex Artaxates p̄sece-
 rat. simulata p̄ditione adortus uirḡ intentū libello: quē ut the-
 fauroꝝ rationē continentē ip̄e portexerat. stricto ferro cruētus
 ex uulnere in t̄pus. Caterḡ Barbarus undiq; infesto exercitu op-
 pressus/gladio & pyra in q̄ se percussus imisit sup̄stiti etiam Cae-
 sari sat̄fecit. Sub occasu pacata fere erat oīs Hispania nisi quo Py-
 renei desinentis scopulos inherētem citerior alluebat Oceanus:
 Hic dua ualidissime gētes Cantabri & Astures imunes imperi
 it agitabant. Cantabroꝝ & prior & altior: & magis p̄tinax i re-
 bellando aīus fuit: Qui non cōtenti libertatē suā desedere: pro-
 ximis etiā ip̄eritare tentabant. Vaceosq; & Carmos & Aurico-
 nas crebris icursionibus fatigabāt in hos iḡit quia uehementius
 agere nunciabat: non mādata expeditio: sed sumpta est ip̄e ue-
 nit Sagelama castra posuit. Inde partito exercitu totā in diē am-
 plexus Cantabriā efferam gentem ritu feraḡ q̄si indagine debel-
 labat. Nec ab Oceano quies: cū infesta classe ip̄a quoq; terga ho-
 stium cederent. Primum aduersus Cantabros sub menibus Bel-
 gice p̄liatus est. Hic fuga i em̄ētissimū Vinnium montē: qua
 maria prius Oceani: q̄ arma Romana ascensura esse crediderat
 Tertio Arracillū oppidum magna uī repugnat: captum tamen
 postremo fuit. Medulli montis obsidio/que perpetua. xv. miliū
 fossa cōprehensum cinxit undiq; simul adēute Romano: postq̄
 extrema Barbari uidēt. certatim igne/ferro/ster epulas ueneno-
 q; qd̄ ibi uulgo ex arboribus Taxis exprim̄t̄ percepere mortē:
 seq; pars maior a captiuitate qua uidebat̄ uidecauere. Hac per
 Antistulum: Firmiū: Agrippam: legatos hibernans i Taraconis
 maritimis Caeſar accepit: Ip̄e p̄sens hos deduxit mōtibus: hos
 obsidibus adstrinxit. hos sub corona iure belli uendidit. Digna
 res lauro: digna curru senatui uisa ē. & Caeſar tantus erat: ut pos-
 set triūphos contēnere. Astures p̄ idem tēpus ingenti agmine a
 mōtibus suis descēderant: nec temere sumptus: ut Barbaris ip̄a-
 res & positis castris apud Scurā flumen trifariam diuisio agmi-
 ne. tria simul Romanoꝝ castra aggredi parant. fuisset & anceps
 & cruentū: & utinā mutua clade certamē: tunc tā fortibus. etiam
 subito, tam cū consilio ueniētibus nisi Drigecini p̄disissent. a qui

201
 202
 203

Q V A R T V S .

bus p̄monitus Carifius cū exercitu adueniens opprellisset con-
 filla, Sic tamē quoq; non incruēto certamiē Reliquias fusi exer-
 citus ualidiffimū/ciuitas Lancia excepit: Vbi loci adeo certatum
 est, ut in captā urbem fauces poscerent/egre dux ipetrauit ueniā:
 ut uictoriā Romanæ stans potius esset q̄ incensā monumentū.
 Hic finis Augusto bellicorū certaminū fuit, idem rebellādi finis
 Hispanie: Certa mox fides & aterna pax cū ipsorum īgenio in
 pacis partes promptiore & cū consilio Cæsaris: q̄ fiduciam mō-
 tium timēs: in quos se recipiebāt/castra sua sed q̄ in plano erant
 habitare & in colere iussit. ingētis esse consiliū illud obseruari ca-
 put. Natura regiōis circa se oīs aurifera Miniūq; & Chryfocollæ
 & aliorū colorum ferax: īgit exerceri solum iussit. sic Astures la-
 tentes in p̄fundo opes suas atq; diuitias, dū aliis querunt nosse
 cœperunt. Oībus ad occasum & meridiē pacatis gētibus: ad sep-
 tentrionē quoq; dūtaxat intra Rhenum atq; dānubiū. Item ad
 orientem itra Eurū & Euphratem: Nilū quoq;. Reliqui q̄ īmu-
 nes impij erant: sentiebāt tū magnitudinē: & uictoriā gentium
 Populi Romani reuerēbātur. nam & Scythæ misere legatos: &
 Sarmatæ amicitā petētes Seres etiā/habitātesq; sub ipso sole In-
 di cum gēmis & margaritis elephātos quoq; iter munera trahē-
 tes nihil magis q̄ longinq; uia impatabāt: q̄driennū imple-
 uerant & tū ipse hoīum color ab alio uenire sole fatebat. Parthi
 quoq; q̄si uictoriā paniteret rapta clade Crassiana ultro signa
 retulere. sic ubiq; cuncta atq; cōtinua totius generis humani aut
 pax fuit: aut pactio: Aususq; tandē Caius Augustus septingentesi-
 mo ab urbe condita anno Ianum geminū claudere. bis ante se
 clausum sub Numa rege: & uicta primū Carthagiē. hinc cōuer-
 sus ad pacē: pronū in oīa mala & in luxuriam fluens sæculū/gra-
 uibus seuerisq; legibus multis coercuit: ob hæc tot facta ingētia
 dictator perpetuus: & Pater patriæ. Tractatū etiam ī senatu an-
 quia condidisset imperium Romulus uocaretur: sed sanctius &
 reuerentius uisum est nomen Augusti iur. s. iam tū dum colit ter-
 ras ipso nomine & titulo consecraretur.

Impressum Vienne p̄ Ioānem Winter, 1511, 12. kalen. Augus.

Landesbibliothek
Karlsruhe